

Ændringsforslag nr. 5

vedtoges enstemmigt med 81 stemmer; 37 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 6, § 3, således ændret,

§ 4 og ændringsforslag nr. 7

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8

forkastedes med 81 stemmer mod 34.

Ændringsforslag nr. 9

forkastedes med 81 stemmer mod 34; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 5, som ændret ved vedtagelsen af ændringsforslag nr. 7,

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10 betragtedes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 9.

Ændringsforslag nr. 11 betragtedes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 8.

Ændringsforslag nr. 12

vedtoges enstemmigt med 81 stemmer; 36 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 13 betragtedes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 9.

Ændringsforslag nr. 14

vedtoges enstemmigt med 81 stemmer; 36 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 15

vedtoges enstemmigt med 81 stemmer; 36 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 16 og § 6, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 17 og 18, § 7, således ændret, ændringsforslag nr. 19, § 8, således ændret, § 9, ændringsforslag nr. 20, § 10, således ændret, § 11, ændringsforslagene nr. 21, 22 og 23, § 12, således ændret og §§ 13-15

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring og i lov om offentlig forsorg. (Om udvidelse af dagpengehjælpen før og efter en fødsel til at omfatte alle arbejdende kvinder med indtægt under sygekassegrænsen) [af Ragnhild Andersen m. fl.]

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1193, fremsættelsen i tidenden sp. 2468).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Socialministeren (Bomholt): Det lovforslag, der her er til behandling, går ud på at indføre nye bestemmelser om ydelse af dagpenge i anledning af svangerskab. Folkeforsikringsloven indeholder regler om, at en kvinde, hvem det på grund af lovgivningen om arbejderbeskyttelse er forbudt at arbejde en vis tid i forbindelse med en fødsel, får en daglig pengehjælp i dette tidsrum. Det er naturligt, at man, når man ved lovgivning hindrer en kvinde i at arbejde, yder en vis erstatning for hendes tab af arbejdsindtægt. Problemet er, om det herudover kan påhvile det offentlige at yde erstatning for manglende arbejdsfortjeneste i anledning af svangerskab.

Jeg er bekendt med, at spørgsmålet om, hvorvidt de regler, vi i dag har på dette område, er fyldestgørende, har været drøftet gennem en årrække, og jeg ser med sympati på bestræbelser for at gøre denne lovgivning mere tidssvarende, men jeg finder det ikke rigtigt at rive spørgsmålet ud af sin sammenhæng. Jeg kan her hen-

[Socialministeren.]

visе til, at problemet om dagpenge drøftes i sygeforsikringskommissionen, og jeg er bekendt med, at Dansk Kvindesamfund har rettet en henvendelse til kommissionen netop om dette spørgsmål. Jeg finder det rigtigst at afvente, at der kommer en helst samlet indstilling om, hvad der bør gennemføres på dette område.

Som jeg tidligere har udtalt her i tinget, regner jeg med, at jeg inden alt for længe vil kunne fremsætte forslag til ændringer i sygeforsikringslovgivningen, og det spørgsmål, der i dag behandles, vil da blive taget op i forbindelse dermed. Den af fagene gennemførte sygelønsordning aktualiserer spørgsmålet om en almen ordning, der også for kvindernes vedkommende rækker ud over arbejderbeskyttelsesloven og funktionærloven.

Selv om jeg således ser med sympati på de tanker, der ligger bag det foreliggende lovforslag, må jeg advare imod at gennemføre forslaget i den skikkelse, det nu har.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): Det glæder mig at høre, at den højtærede socialminister ser med sympati på de tanker, der ligger i forslaget, men jeg beklager naturligvis, at ministeren mener, at man ikke kan løse spørgsmålet for nærværende. Jeg forstår vel, at der kan være betænkeligheder ved at rive spørgsmålet ud af dets sammenhæng, og jeg forstår også, at den højtærede minister ønsker det løst som led i en helhed, men for de problemers vedkommende, som er rejst ved dette lovforslag, drejer det sig om mangler i den gældende lovgivning, som også skulle kunne afhjælpes uden at forstyrre en samlet løsning af de mange andre problemer omkring sygeforsikringen.

Jeg har ikke med min gruppes forslag her rejst det samme spørgsmål, som vi har rejst før, om en gennemførelse af befolkningskommissionens betænkning. Når vi ikke har gjort det, er det ikke, fordi vi ikke mener, at denne betænkning ikke stadig i sine grundsynspunkter er aktuel, for det mener kommunisterne den er, og vi beklager, at det ikke har været muligt at få forslagene i denne betænkning, som vi har fremsat her år efter år, gennemført. På den anden side må vi jo erkende — og

det gjorde vi med glæde, da arbejderbeskyttelseslovgivningen blev vedtaget og senere hen — at arbejderbeskyttelsesloven i sin nye skikkelse åbnede adgang for mange flere arbejderkvinder end tidligere til at få den barselhvilehjælp, som er fastsat i henhold til arbejderbeskyttelseslovens forbud mod arbejde i 4 uger efter fødslen og i § 19 i folkeforsikringsloven.

Denne lov løste problemet for mange i den forstand, at den gav dem ret til barselhvilehjælp, selv om man med god grund kan rejse problemerne om dagpengehjælpens størrelse, om det forbud mod opsigelse på grund af graviditet, som ikke er gennemført, og andre spørgsmål. Det har mit parti ikke gjort i dag for netop med så meget større vægt at kunne rejse problemet om at komme dem til hjælp, der lukkes ude fra at få en vis erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i en periode før og efter et barns fødsel.

Vi har en ordning for tjenestemænd og funktionærer, som jeg omtalte allerede ved fremsættelsen af lovforslaget. Den er næppe tilfredsstillende. Den omhandles ikke i nærværende lovforslag, men jeg vil dog gerne sige, at princippet for disse to grupper er, at funktionærerne får halv løn i indtil 4 måneder, for så vidt de da ikke er blevet afskediget, og at tjenestemændene ikke får barselhviledagpenge, men sygeløn, altså fuld løn i den periode forud og efter barnets fødsel, som der kan være tale om at de må være borte fra deres arbejde. For de kvindelige arbejdere ligger dagpengehjælpen eller løndækningen langt lavere. Ydelsen her kommer i hvert fald ikke over 30 pct. af lønnen, ligesom den betalte barselhvileperiode er begrænset til 8 uger før og 4 uger efter barnets fødsel. Dertil kommer så de 14 dage, hvor kvinderne kun får sygekasse-dagpenge, og om dem ved man jo, at de er lave. Det er det spørgsmål, hvis løsning vi med megen utålmodighed venter fra sygekassekommissionen, spørgsmålet om en ændring af de lave dagpenge. Alt i alt er hvileperioden for arbejderkvinderne begrænset til 14 uger, medens den dog for tjenestemænd og funktionærer maksimalt er 17 uger. Det er for at bøde på denne side af sagen, at vi sammen med forslaget om at udvide barselhvilehjælpen til at omfatte alle kvinder med udearbejde også har fore-

[Ragnhild Andersen.]

slået at forlænge perioden til 8 uger før og 8 uger efter et barns fødsel og således, at der i hele denne periode gives barselhviledagpenge og ikke som nu almindelige sygekassedagpenge i de første 14 dage efter fødslen. Det er også værd at minde om, at barseldagpengene for tiden er 52 kr. 15 øre i hovedstaden om ugen, 50 kr. 5 øre i købstæderne og 45 kr. 50 øre i landkommunerne, altså en betydelig mindre hjælp end den, funktionærer og tjenestemænd kan opnå.

Man kunne selvfølgelig i denne forbindelse spørge, om ikke mødrehjælpen kan afhjælpe de mangler, der er i loven, og der er vel nok medlemmer i denne sal — der er ikke så mange, der interesserer sig for dette lovforslag — der mener, at mødrehjælpen kan løse de spørgsmål, der opstår for de arbejdende kvinder. Jeg vil gerne sige, at trods nok så god vilje kan mødrehjælpen efter min opfattelse ikke klare den side af sagen, der hedder at give kvindelige arbejdere en betaling i en periode før og efter et barns fødsel. Dens muligheder for at yde hjælp er stærkt begrænset. Jeg vil ikke angribe mødrehjælpen herfor, men jeg vil understrege, at formanden for mødrehjælpen, fru Vera Skalts, gennem en årrække gang på gang har talt for at få gennemført forslagene i befolkningskommissionens betænkning om moderskabsydelse og om dagpengehjælp i forbindelse med fødsel.

Jeg vil gerne nævne et eksempel fra det praktiske liv; vi bør nemlig i det høje ting holde øje med, hvordan forholdene er for de unge mødre. En ung husassistent i en lille by i Jylland fik et barn i november 1956. Hendes fader, som er arbejdsmand, slog porten op og sagde: kom hjem, du kan være hos mig. Det var naturligvis ikke nogen stor glæde for ham; han havde ikke ønsket, at det skulle gå sådan. Den unge pige opholdt sig fra juni måned, indtil hun den 6. november fødte sit barn, i hjemmet hos sin fader. Hun henvendte sig til mødrehjælpen i den by, hvorunder mødrehjælpen i dette område sorterer. Mødrehjælpen sagde, at hun kunne få ophold på sygehus og en tøjpakke til barnet. Hun fødte som sagt barnet hjemme. Hun fik spædbørnstøj, som lægen sendte bud efter, og som mødrehjælpen betalte, men

endnu tre uger efter, at hendes barn var født, havde hun ikke fået nogen pengehjælp. Efter en fornyet skriftlig henvendelse til mødrehjælpen og til det sociale udvalg fik denne mor sidst i november måned, tre uger efter barnets fødsel, et forskud på 100 kr. Men 8 måneder efter barnets fødsel havde moderen ikke fået noget som helst ud over de 100 kr. og spædbørnstøjet. Barnefaderen blev i parentes bemærket kendt bidragspligtig i december måned. Efter en henvendelse til mødrehjælpen, som jeg foretog, da jeg fik sagen forelagt, fik moderen den hjælp, hun kunne få i henhold til loven. Jeg rejser ikke denne sag for at angribe mødrehjælpen. Jeg rejser den for at påtale, at på det tidspunkt pigen fik tilskud til sit barn, havde hun været i arbejde igen i 6 måneder, og barnet havde i de samme 6 måneder været i pleje hos moderens søster.

Dette er bare et eksempel fra det praktiske liv, som kan fortælle sygekassekommissionens medlemmer, hvis de ikke tænker derpå — det ved jeg ikke om de gør; i hvert fald tænker de langsomt, det ved jeg — at her står vi over for et tilfælde, hvor en ung kvinde, som falder ind under medhjælperlovens regler, og som kommer i vanskeligheder, ikke har rettigheder noget sted, medmindre hun kan få pengene fra barnets fader. Hun er en af dem, der ligesom arbejderkvinderne i andre erhverv burde have ret til at få dagpengehjælp fra sin sygekasse. Det får hun ikke, fordi hendes område ikke hører ind under arbejderbeskyttelsesloven.

Der kunne nævnes mange andre eksempler, og det er karakteristisk, at det, når vi kommer til disse områder med mangler, drejer sig om dem, der slider med rengøring og trappevask, med det grove arbejde. De med det grove arbejde må også betale deres skat, de må svare deres bidrag til sygekasse og fagforening, og de må blive ved at arbejde, fordi de ingen løndækning får før den sidste dag, før de skal føde. Af den grund må de ofte slås med sygdom, og det hænder ikke sjældent, at sådanne kvinder med årene får årebetændelse og andet slemt, som skal behandles på hospital, og det koster altid samfundet dyrt, når sådanne kvinder skal ind på hospitalerne. Jeg vil tro, at mange sygehusudgifter kunne spares ved en betryggende

[Ragnhild Andersen.]

barselhvilehjælps gennemførelse. Det har altid været bedre og mere forsvarligt at forebygge end at helbrede.

Der er også en hel del kvindelige funktionærer, som bliver afskediget under graviditet, og som også mister deres rettigheder. De kan vanskeligt finde arbejde i den situation, og de kan ikke få hjælp fra deres arbejdsløshedskasse, når de ikke kan påtage sig arbejde. De kan ikke få hjælp fra sygekassen, før de lave dagpenge indtræder de 14 dage efter fødslen, medmindre svangerskabet er sygeligt forløbende. De rammes hårdt økonomisk. Her er det efter min mening i øvrigt et spørgsmål, om funktionærlovens bestemmelser om, at en arbejdsgiver er pligtig til at yde halv løn i 3 måneder før og 1 måned efter en fødsel, er tilstrækkelige. Her drejer det sig jo ikke alene om store arbejdsgivere, men ofte om små arbejdsgivere, som ikke ser sig i stand til at betale den halve løn. Det drejer sig ofte om småhandlende, som benytter sig af lovens ret til at afskedige en sådan kvinde. Man kan sige, at det er brutalt, men man kan også sige, at spørgsmålet er, om loven er god nok for sådanne småvirksomheder, hvis muligheder for at betale halv løn til kvinderne er begrænsede, og om man ikke bør ændre dette.

Der er også andre kvinder, som rammes af lovens mangler. Jeg tænker her på de timelønnede rundt omkring på hospitaler og laboratorier, fysioterapeuter, laboratorieassistenter o. lign., som ikke er fastansatte, men timelønnede. Heller ikke de har ret til nogen betalt hvileperiode, før de bliver omfattet af tjenestemandlovens bestemmelser, hvis de altså senere hen bliver det.

Med det lovforslag, vi har fremsat, har vi ikke villet sige, at det er den eneste vej til at få de bestående mangler afhjulpet; jeg vil gerne sige til den højtærede socialminister, at der kan også findes andre veje til at afhjælpe manglerne; det kan også ske ved, at man ændrer loven på anden måde. Men nu har vi anvist denne vej: at løsgøre dette problem fra selve spørgsmålet om, hvorvidt det skal være forbudt at arbejde efter fødslen, og blot sige, at retten skal tilfalde alle udearbejdende kvinder, når de skal have et barn.

Mit parti mener, at det i vor tid er af største vigtighed at sikre alle arbejdende kvinder en sådan betalt barselperiode før og efter et barns fødsel. Dette synspunkt anerkendes jo dog i dag, når det gælder tjenestemænd og funktionærer i almindelighed, og når det gælder flertallet af arbejderkvinderne. Hvorfor så ikke tage dem alle sammen med netop i en tid, hvor kvinderne i større og større omfang indtages i samfundslivet? De må arbejde på arbejdspladserne, på fabrikker, på værksteder, på kontorer og i butikker, som husassistenter, ved rengøring o. s. v. De må samtidig passe hjem og børn, og det bliver for dem mange gange en 14-16 timers arbejdsdag.

Hvad angår de unges problemer, må man jo erkende, at de unge ægteskaber ofte nødvendigvis må bygge på, at både mand og hustru har udearbejde. Har de ikke det, kan de ikke klare udgifterne til skat og høj husleje. Når den unge kone får et barn, er hun nødt til umiddelbart efter at begynde i erhvervslivet igen, for ellers styrter økonomien i grus for det unge hjem; det er de nødt til at tage med i deres beregninger. Derfor er det også rigtigt at skaffe sikkerhed for, at alle udearbejdende mødre, på hvilket felt de end arbejder, at alle de, der arbejder for løn for andre, får ret til en betalt barselhvileperiode før og efter fødslen.

I erhvervene beskæftiges i dag 550 000 kvinder, det er 28 pct. af samtlige beskæftigede. Når samfundet har brug for kvinderne — og det har samfundet — er det så ikke rimeligt, at vi beskytter kvindernes sundhed i forbindelse med et barns fødsel og sikrer dem en betalt hvile før og efter fødslen?

Jeg er naturligvis glad for den sympati, ministeren har udtalt. Jeg er lidt ked af at skulle sige, at den sympati, som er kommet til orde over for de tanker, som findes i dette lovforslag, i flere år vel har fundet udtryk her fra talerstolen, men er kommet meget lidt til udtryk i virkeligheden efter førstebehandlingerne. Det kan jeg ikke bebrejde den nuværende socialminister. Jeg vil snarere sige, at jeg håber, at de kvindelige ordførere, der har stået på denne talerstol og sagt pæne ord om disse problemer, vil henvende en lille smule mere opmærk-

[Ragnhild Andersen.]

somhed på denne side af sagen, hvor det altså drejer sig om de fattigste kvinder, de dårligst stillede i samfundet, så vi ikke, når samlingen er til ende, blot skal læse, at det pågældende udvalg ikke afgav betænkning.

Jeg ved ikke, om de forskellige ordførere, som måske kommer på talerstolen — om de overhovedet vil bevæge sig herop, ved jeg ikke, det håber jeg rigtignok — vil ønske sagen i udvalg, men jeg vil gerne sige, at skulle de ønske sagen i udvalg — det har den jo været mange gange før — må der ske noget mere, end der er sket ved tidligere udvalgsbehandlinger, for ellers bliver det ikke til meget. Jeg vil håbe, at de forskellige partier her i dag vil understøtte de synspunkter, som jeg nu har lagt frem, og understøtte det forslag, vi har fremsat, så dets vedtagelse ikke skubbes ud i en fjern fremtid, for endnu ved vi jo ikke, hvornår der kommer betænkning fra sygekassekommissionen. Jeg kan til fulde underskrive de betragtninger, der blev fremført her for et par dage siden, at kommissioner ikke skal sidde mere end en begrænset tid. Sygekassekommissionen har nu siddet i årevis, og man ved ikke, hvornår den bliver færdig med sit arbejde; derfor er vi betænkelige ved at skulle vente på kommissionens udtalelser angående dette spørgsmål. Jeg så hellere, at man, når det drejer sig om så lille et lovforslag, fik problemet løst nu; det mener jeg kan gøres, og det håber jeg at partierne vil give deres støtte til og være med til at gennemføre.

Edel Saunte: Der er efter min opfattelse ingen tvivl om, at det danske dagpenge-system er ret forældet og utilfredsstillende på en række områder, og der er heller ikke tvivl om, at dette gælder, når det drejer sig om dagpengehjælpen til kvinder før og efter en fødsel. Det er jo rigtigt, hvad den højtærede minister sagde, at underudvalget i sygekassekommissionen om dagpengehjælp beskæftiger sig med dagpengeproblemet i dets helhed, og det er også i dette udvalg blevet bekendt, at man f. eks. i Sverige har et dagpenge-system, der omfatter barselhjælp, og som synes at være mere tilfredsstillende end det danske.

Under disse omstændigheder vil jeg gerne,

når forhandlingen er sluttet, stille forslag om, at lovforslaget henvises til et udvalg, så vi kan drøfte forholdene dér.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): Idet jeg beklager, at de øvrige her i salen repræsenterede politiske partier ikke viser dette lovforslag nogen interesse, vil jeg gerne sige tak til den ærede ordfører for det socialdemokratiske parti, som ønskede forslaget i udvalg, og som jeg håber vil gå ind i et sagligt arbejde for at få problemerne lagt frem, således at det også kan blive til hjælp for den sygekassekommission, der sidder, og som måske ikke ved fuld besked om disse ting. Men det er jo sørgeligt, at fire af de seks partier, der findes her i salen, ikke viser nogen interesse for et sådant lovforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Edel Saunte: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes torsdag den 6. marts kl. 14 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring og i lov om offentlig forsorg. (Om udvidelse af dagpengehjælpen før og efter en fødsel til at omfatte alle arbejdende kvinder med indtægt under sygekassegrænsen) [af Ragnhild Andersen m. fl.]

- 3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om nedsættelse af en trustkommission [af Weikop m. fl.]

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets møde fredag den 7. marts.

Mødet hævet kl. 15⁴⁵.

60. møde.

Torsdag den 6. marts kl. 14.

Første næstformand (Marius Buhl): Finansudvalget har afgivet betænkning over det til udvalget henviste forslag til lov om optagelse af et statspræmieobligationslån. Eksemplarer er omdelt.

I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til normeringslov for finansåret 1958-59,

forslag til lov om ophævelse af engangsskatnævnet og

forslag til lov om ændring i lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m.

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov for Færøerne om aldersrente og lov for Færøerne om invalideforsikring,

forslag til lov om en særlig ydelse til enlige mødre og

forslag til lov om ændring i lov om midlertidigt tillæg til visse ydelser i henhold til lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde, loven om invaliderente m. v. til tilskadedkomne militære værnepligtige samt loven om invalideforsørgelse.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v. og

forslag til lov om udskydelse af revision af lov om statens husholdningsråd.

I skrivelse af gårds dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om de kulturhistoriske lokal-museer.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg har herved den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til normeringslov for finansåret 1958-59.*

Under hensyn til at forslag til en ny lønningslov er under udarbejdelse i lønningskommissionen, indeholder dette års normeringslovsforslag ikke bestemmelser om omnormeringer eller om oprettelse af nye tjenestemandstillinger, d. v. s. sådanne forslag, som normalt er optaget under normeringslovens § 1, hvorimod der på sædvanlig måde er udarbejdet forslag om tildeling af pensions- og lønningsanciennitet, pensionsret og andre bestemmelser vedrørende enkelte tjenestemænd, d. v. s. sådanne forslag, der på de hidtidige normeringslove er optaget under §§ 2 og 3.

Da det ikke vil være muligt at gennemføre lønningslovsrevisionen inden udgangen af indeværende finansår og der kun foreligger hjemmel for udbetaling af midlertidigt og særligt tillæg til tjenestemænd og pensionister indtil dette tidspunkt, indeholder forslaget imidlertid tillige bestemmelse om fortsat udbetaling af disse tillæg i første kvartal af næste finansår. Med samme grundelse er tillige foreslået tilvejebragt hjemmel for udskydelse af den i tjenestemandsløven påbudte revision pr. 1. april 1958 af klassificeringen af byer og kommuner på de forskellige stedtillægssatser.

I øvrigt skal jeg med hensyn til lovforslagets enkelte bestemmelser tillade mig at henvise til de ledsagende udførlige bemærkninger.

Ligesom de tidligere år har samtlige fra de forskellige ministerier indkomne forslag været forelagt lønningsrådet, og det foreliggende lovforslag er i overensstemmelse med rådets udtalelser over for finansministeriet.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.